

ASPECTE PRIVIND ÎNCEPUTURILE ÎNVĂȚĂMÎNTULUI MUZICAL SUPERIOR ÎN BUCUREȘTI

de GEORGE D. FLORESCU

Prin titlul nostru cu privire la învățămîntul muzical superior ținem a face o precizare : în cele ce înfățișăm ne vom referi exclusiv la muzica clasică, și nu la practica obișnuită a muzicii care îmbrățișează pe cea populară și ușoară cu toate formele ei.

Nume ilustre azi ca : Bach, Haendel, Mozart, Haydn, Gluck și Beethoven — ca să nu amintim decît de acelea din veacul al XVIII-lea — sînt aproape necunoscute țărilor noastre înainte de începutul secolului trecut, și chiar atunci cînd aflăm ceva despre muzica lor superioară, aceasta o găsim în clasa suspusă. Familiile domnitoare de la noi, cu obîrșia din mahalaua constantinopolitană a Fanarului, și cele fanario-tizate, trecînd la Stambul prin însemnata slujbă de mare dragoman al Porții în scurgerea veacului al XVIII-lea, au fost nevoite să se familiarizeze cu limba lui Voltaire, și odată suite în scaunele domnești ale țărilor romîne, au adus pe meleagurile noastre secretari francezi — mai toți azi anonimi — dar prin intermediul lor și a consulilor străini s-au pus în legătură cu civilizația apuseană.¹ Astfel s-au aciuiat aici dascăli străini, ba francezi ca Jean Baptiste Linchoult² pe lîngă Alexandru vodă Ipsilanti, ba nemți de pe la Beci — denumirea Vienei încă la apusul secolului al XVIII-lea — care au fost pe de o parte guvernori — adică preceptorii — ai beizadelelor și implicit și ai scoborîtorilor bărbătești a familiilor înrudite cu cea domnitoare. iar pe altă parte, guvernante pentru domnițele și fetele de boieri, dascălind în limba franceză și cea germană cunoașterea artelor frumoase, adică : muzica, desenul, pictura și danșul, cunoașterea bunei ținute și a modei occidentale. Ce dascăleau pe latura muzicală, cum și unde, mai că nu putem răspunde, cît pentru învățămîntul propriu-zis și exemplificarea acestei arte, toate sînt înecate într-o negură de nepătruns atît pentru începuturi ca și pentru evoluția și evaluarea lor la noi.

¹ Georges B. Știrbey, *Feuilles d'Automne et Feuilles D'Hiver*, ed. Calmann-Levy, Paris, 1916, vol. I, p. 93—94.

² Este înaintașul familiei Lenș din Țara Românească. Aceasta s-a ilustrat la noi în persoana lui Filip Lenș, fiul lui Jean Baptiste amintit, și a fost ministru al cultului în prima jumătate a secolului XIX. (v. Roul Bousquet, *Les méprises d'une généalogie*, în revista franceză „Revue des pays d'Oc”, 1930 ; v. și Vasile Mihordea, *Politica orientală franceză în țările române în secolul XVIII*, București, 1937, p. 118—120).

De existența unor instrumente muzicale ca spinete și clavece nu avem cunoștință la noi, însă ne-a fost dat să aflăm în anul 1953 un clavicord foarte interesant datat din 1798 în conacul fost al boiernașilor Budișteni de la Budeasa în Argeș, clavicord care se află din 1958 în Muzeul orașului Pitești. Desigur că aceste instrumente vor fi ajuns la noi abia prin prima jumătate a veacului trecut. Cine va fi cîntat pe ele, ce se va fi cîntat și cum se va fi cîntat sînt întrebări care se înșiră în lanțul enigmelor ce învăluie începuturile învățămîntului muzicii culte din țările noastre. Și totuși el a ființat pe meleagurile noastre și era firesc să pornească din marile săli ale curții domnești, căci știm din evocări ale trecutului că o domniță Ralu era bună muzicantă — e vorba de fiica lui Ioan Gheorghe Caragea, soția lui Iordache Arghiropol — cea care o pus bazele primului teatru din București între 1812—1818 aflat la Cișmeaua Roșie, peste drum de actuala biserică Albă de pe calea Victoriei. Ni se spune că la această domniță s-ar fi executat „Appassionata” marelui Ludwig van Beethoven.¹ Dacă această compoziție beethoveniană, de o tehnicitate pe care puțini pianiști o stăpînesc, a fost auzită pe atunci în București, ne mirăm că nu ni s-a păstrat nicăieri numele aceluia care va fi executat-o, încât nu credem a greși atribuind execuția ei unui străin — pianist de mare talent anonim — trecător pe la noi. De asemenea nu putem admite că domnița Ralu să fi stăpînit arta pianului așa de adînc pentru a trece drept executantă a celebrei sonate.

Cercetările cele mai serioase asupra învățămîntului muzical la noi ne-o înfățișează un adînc cunoscător și muzicolog de calitate, neuitatul George Breazu, care trebuie socotit ca pîrinte al istoriei acestui învățămînt la începutul secolului al XIX-lea.²

Putem adăuga că în două familii din Țara Românească arta muzicală superioară a fost exemplificată în prima jumătate a veacului scurs și anume: Suțuleștii și Ghikuleștii, și unele din rudeniile lor. Anica Suțu fiica lui Grigore beizadea, născută la Constantinopole la sfîrșitul veacului al XVIII-lea, trăitoare în București pînă la adînci

¹ Fernanda Foni, *Apariția formelor instrumentale și de cameră în arta muzicală românească*, în „Studii și cercetări de Istoria Artei”, București, 1962.

Precizăm că sonata op. 57 a fost concepută de marele titan al artei pianului în anul 1804 și a văzut lumina tiparului abia peste patru ani în editura unui hamburghez, care a intitulat-o cu numele pe care-l poartă și azi, iar marele compozitor își atribuia inspirația în piesa: „The Tempest” (Furtuna) a lui William Shakespeare (v. Yvonne Tienot, *Beethoven*, ed. Henry Lemerrier, Paris 1956, p. 61—62).

² A încetat din viață la 3 august 1961 regretat de toată suflarea muzicală română.

Relevăm pentru lucrarea noastră din însemnata sa bibliografie în muzicologie următoarele două studii valoroase: 1) *Învățămîntul muzical în Principatele Românești*, în Anuarul pe 1941—1942, *Conservatorul de muzică și artă dramatică*, Imprimeria Tiparul Universitar, 1943, și 2) *Învățămîntul muzical în Țara Românească, cu ocazia împlinirii a 90 de ani de la înființarea Conservatorului de muzică și declamațiune din București* în revista „Muzica”, București, supliment nr. 6—8, 1955 (v. Viorel Cosma, *Compozitori și Muzicologi Români — Mic lexicon*, sub redacția lui... ed. muzicală a Uniunii Compozitorilor din Republica Socialistă România, 1965).

bătrâneți, cînta foarte frumos din gură, însoțindu-se de ghtară¹. Smaranda Nicolae Ghika² — cunoscută sub numele de Esmeralda — născută Arghiropol — tot pe la sfîrșitul veacului al XVIII-lea, fusese crescută aici în București sub oblăduirea artistică a mătuși-si, domnița Ralu Domnița Anastasia — mama Esmeraldei — avea case mari și primitoare în mahalaoa bisericii sf. Ilie-Gorgani³. Esmeralda, dotată cu o voce frumoasă și un dar actoricesc deosebit, încă din tinerețe, a făcut din casa ei primul teatru românesc, odată măritată cu Nicolae Scarlat Ghika. Acesta moștenise marea casă părintească din preajma Podului de Pămînt din josul grădinii Cișmigiului. Alături de aceasta era palatul rudei sale : a banului Mihalache Dimitrie Ghika. Și să nu uităm că în casa primitoare a acestui mecena al culturii — casă al cărui belșug devenise proverbial, căci atunci cînd se vorbea de bogăție și de dărnicie, cei ai vremii spuneau : „ca la banul Ghika“⁴ — au fost cele mai frumoase și răsunătoare petreceri ale societății culte ale acelor vremi. În această casă de pe malul drept al vechei albie a Dîmboviții a descins și a fost găzduit marele pianist Franz Liszt la asfințitul anului 1846, și tot aici au răsunat zidurile sub măiastra mîină a acestui fenomen al artei pianistice.

Astfel, pe o întindere destul de mare : de la biserica sf. Ilie-Gorgani pînă în josul fostei biserici a sfîntului Ioan cel Mare⁵ se aflau trei palate unde au fost manifestații muzicale și teatrale. În aceste case a îndrăgît pe ascultători un adînc cunoscător al artei pianului, un scoborîtor al vechilor Filipești, fiul unei Ghikulese : Nicolae Dinu Filipescu⁶ de a cărui nume amintirile vremurilor ne spun că a fost și compozitor muzical, dar operele lui — cîte și care vor fi fost, pe semne inspirații fugare de muzică cultă — nu au văzut nici odată lumina tiparului, rămînînd și ele doar ca amintiri, înscriindu-se la rîndul lor în noianul de enigme de care am mai vorbit.

¹ Informație din cronică de familie.

² Smaranda (Esmeralda) N. Ghika este fiica lui Lucache Arghiropol și al domniței Anastasia Constantin Moruzi, și deci nepoată domniței Ralu Caragea după soțul acesteia Iordache Arghiropol, fratele lui Lucache. S-a căsătorit pe la 1816—1817 cu Nicolae Scarlat Ghika (unchiul lui Ion Ghica, scriitorul) și s-a stins din viață în București la 28 martie 1857.

³ Numele străzii Domnița Anastasia, se referă la mama Esmeraldei. Această domniță s-a stins din viață la adînci bătrîneți în 1846 în casele ei din marginea Dîmboviții, pe malul stîng al micului cot pe care-l făcea aci vechea albie a grîlei.

⁴ Actuala reședință a Sfatului popular al regiunii București.

⁵ Palatul CEC-ului de azi.

⁶ Era fiul cel mai mic al bașboierului Dinu Filipescu și avea de mamă pe Zoe, una din fiicele marelui ban Dimitrache Ghika. Era născut la 1784. Căminar în 1806, agă în 1816, hatman în 1826, deputat în 1831—40, logofăt și membru al curții apelative în 1839, membru la Înaltul Divan în 1846. A decedat la 18 martie, 1846.

Esmeralda Ghika adusese cultivarea copiilor ei în arta teatrală pe marele Costache Aristia¹, fostul sprijinitor al domniței Ralu, iar ca dascăl de clavier al odraslelor ei pe Iosef Gebauer².

O altă Suțuleasă, pianistă încercată, a fost Sevastița, fiica lui Alexandru Mihail beizadea, de asemenea elevă a amintitului Iosef Gebauer. Căsătorită la 1820 cu Nicolae Mavros³, părintele arheologiei din țările noastre, a locuit în mahalaua Doamnei. Aici au fost dăscălite două din fiicele lui de către Alexis Gebauer, fiul amintitului Iosef : Maria devenită prin căsătorie Cantacuzină, mama marelui savant Ion I. Cantacuzino un adînc admirator al operei lui Richard Wagner, și Alexandrina — zisă Sașa — ce a fost soția reputatului scriitor și economist Ion Ghica.

Nu vom adînci aici prezentarea⁴ tov. Fernanda Foni, care ne vorbește de „Apariția formelor instrumentale și de cameră în arta muzicală românească“. Amintim doar concluziile d-sale cu privire la anul 1812, că acest an poate fi socotit ca prima formă a manifestărilor instrumentale și de cameră în Principatele Române prin exemplificările compozitorilor de seamă din literatura muzicală universală, fapt de un interes capital, dar exemplificările caselor bucureștene date de d-sa : B. Grigore, B. Știrbei și E. Ghica, pe lingă greaua lor identificare, nu corespund aceluiași an.

Unele din primele cunoștințe de exemplificări muzicale și coreografice, lipsind totuși tocmai ce ne-ar fi mai de folos, ni le dă un spiritual conte francez : Augustin de Lagarde, într-un mănunchi de scrisori

A fost căsătorit cu Safta Grigorie Hrisoscoleo n. 1790, decedată în 1852, îngropată la Radu Vodă.

Nicolae Dinu Filipescu este fratele bașboierului Iordache Filipescu și bunicul lui Nicolae Filipescu, politicianul conservator.

¹ Grec de obîrșie. Era născut la 1800, participă la Eterie la 1821 ; fost membru activ al „Filarmonicii“, 1835 ; traducător de opere teatrale și actor ; Comandant al gărzilor naționale la 1848. S-a refugiat în Franța și la reîntoarcere a fost bibliotecar al statului la 1856, apoi profesor la 1863 și moare orb la 18 aprilie 1880.

² Dintr-o familie de muzicieni germani a fost șezător în Transilvania. A venit în București încă înainte de 1838, fiind vădov trecut de 50 de ani avîndu-și locuința din București, în mahalaua Sf. Nicolae (Șelari). El a fost dascălul de clavier al societății înalte a vremii. Alexis Gebauer, reputat profesor de pian, a fost fondatorul primului magazin de editură muzicală din București, pe Podul Mogoșoai la n-rele 23 și 25. (Știri mai adîncite vom da într-o lucrare privind editura aceasta muzicală bucureșteană).

³ Nicolae Mavros se trăgea dintr-o familie grecească trăitoare în Rusia. Părintele său, Iordache, fusese vel căminar în Moldova la 1793 și apoi vel hatman : era mort înainte de 1814. A fost căsătorit cu Maria Ventura ce s-a stins din viață la 1840.

Nicolae era născut la 1782 și a fost comis în 1817, vel clucer în 1818, vel hatman în 1819, consilier de stat rus și inspector general al carantinelor în 1832. Era unul din cei mai mari colecționari de antichități din țările noastre. S-a stins din viață la 2 august 1868. A fost căsătorit în două rînduri : 1) la 1813 cu Pulcheria Dim. Ghika, de care a divorțat, ea recăsătorindu-se cu Vladimir Blaremburg, și 2) la 1820 cu Sevastița Al. Suțu.

⁴ v. mai sus nota 3.

către un prieten al său — pe semne un englez — Jules Griffith¹. Aflăm scrisori trimise din București în scurta sa ședere aici în luna lui martie a anului 1813. Relevăm că în capitala țării noastre a fost găzduit în casa Catincăi Slătineanu — este văduva lui Scarlat, născută Grigore Filipescu, poreclită de contemporanii ei cu numele de „Petaluda“ — adică: fluturaș — ce stăpinea și locuia în cunoscuta casă Slătineanu căreia cei din vremurile mai apropiate îi ziceau: „la Capșa“. Scrisorile sfântosului conte francez păcătuiesc însă cu privire la lipsa anilor și a lunilor, dar pot fi precizate din cauza unor evenimente trăite de el în București. A doua zi după sosirea sa aici a putut vedea arzînd palatul curții domnești „de peste drum“. E vorba de năpraznicul foc care a mistuit pînă în temelii faimoasa Curte Nouă ridicată în Dealul Spirei de către Alexandru vodă Ipsilanti, incendiu care a avut loc între decembrie 1812 și ianuarie 1813.

Într-altă scrisoare, Lagarde ne istorisește — adică lui Griffith — că a fost poftit la Brankovan Basarab. Din precizările pe care ni le dă cu privire la acest boier, el nu este altul decît Grigore Brîncoveanu, viitorul mare ban al țării. Știm că locuia într-o casă mare pe actualul mal drept al Dîmboviții — pe vremea aceia pe cel stîng — acolo unde s-a ridicat acum cîțiva ani cel mai înalt bloc al capitalei țării, edificiu modern numit: „Blocul Turn“ căci are 17 caturi. După ce descrie, cu mucalite, uneori chiar usturătoare aprecieri, ospățul oriental care s-a prelungit timp de cîteva ore, comesenii au fost poftiți în salon, unde li s-au servit: cafeaua, dulceții și înghețate. Lagarde încă precizează că la această recepție „fiicele lui Brîncoveanu au cîntat la pian și la harpă, apoi au cîntat din gură în grecește și rusește și chiar dănfuiră pentru a da o idee de varietățile talentelor lor“, și încheie istorisirea sa cu următoarea reflecție: „Eram ispitit a le spune acele cuvinte încîntătoare ale lui Fontenelle²: „Ați învățat de toate, afară de a place și totuși aceasta este ceea ce îndepliniți cel mai bine“. Măgulitoarele aprecieri ale mucalitului francez nu ne precizează nici ce au cîntat la pian și la harpă, și nici cum au cîntat, dar ce este de luat în seamă este că la 1813 Brîncoveanu avea în casa lui nu numai un pian dar și o harpă. Știm pe de altă parte că pe acele vremi harpa era un instrument muzical foarte obișnuit în muzica cultă vieneză, încît ne punem o întrebare dacă avem a face cu un asemenea instrument muzical. Cine va fi fost dascălul de harpă al ziselor fiice ale boierului? Oare nu vom avea aci un clavicord de a cărui existență nu va fi avut cunoștință contele acestui instrument fiind de factură vieneză și alcătuit dintr-un scrin scund nu prea adînc, cu claviatură și patru pedale ca un pian, iar pe tăblie o harpă vertical ridicată?

¹ Augustin de Lagarde este născut pe la mijlocul secolului XVIII. Literat francez, fusese emigrat la 1790 în Austria și apoi în Polonia la contele Felix Potocki. Vine în București în domnia lui vodă Ioan Caragea și-și scrie memoriile sub formă de scrisori: *Voyage de Moscou a Vienne par Kiev, Odessa, Constantinople, Bucharest et Hermanstadt, ou lettres adresées a Jules Griffith*, ed. Paris, 1824).

² Bernard Le Bovier de Fontenelle, celebru literat francez născut la Rouen în 1657, mort centenar la 1757. Opera sa cea mai însemnată este: *„Entretiens sur la pluralité des mondes“*.

Unde însă Lagarde se înșeală, este că socotește pe executantele pe care le admiră, ca fiind fiicele lui Brîncoveanu. Afirmăm categoric că acest ultim vlăstar al nefericitului Constantin vodă Brîncoveanu ce pierise la 1714 în ziua sfintei Marii la Constantinopole sub securea gîdelui turcesc — și acest detaliu îl menționează contele — nu a avut nici un scoboritor direct și că pe acea vreme înfiase pe o nepoată a soției sale : pe Joița Alexandru Mavrocordat, care era de cel mult 13 ani atunci. Pe aceasta o va mărita-o Grigore banul cu Gheorghe Dimitrie Bibescu și ea a fost prima Doamnă a acestuia de la 1842 la 1845. Să fi fost printre executantele la petrecerea de la Brîncoveanu măcar una din nepoatele lui de soră, una din fetele lui Grigore Băleanu: Alexandra (Luxița) ce se va căsători peste un an cu sfătosul Nicolae Văcărescu, unul din pleiada poeților din această familie? Cealaltă fată a Băleanului : Zoița, fostă soția lui Matei Ghika, devenită după despărțire consoarta bogatului Ștefan Hagi-Mosco, din amintiri de familie s-ar părea că era cam certată cu artele frumoase.

Depășind firul învățămîntului muzical superior în București, despre care nu am putut vorbi decît ca exemplificări, nu putem trece cu vederea peste impunătorul chip de „boier democrat“ ce a fost Dinicu Golescu, înființatorul primei societăți literare de la Brașov încă de pe vremea răzmiriții lui Tudor, apoi stîlpul celei de-a doua după întoarcerea sa de pe meleagurile străine, asociație ce-și avea așezarea în marea casă bucureșteană de pe fostul Pod al Mogoșoaiei, lîngă Puțul cu Zale¹. Dinicu Golescu înființase pe timpul cînd ciurma bîntuia în capitală o școală pe moșia sa de la Golești, școală unde aflăm și un „școlarh“² — adică : director — al secției muzicale ceea ce denotă că luminatul boier s-a gîndit și la cultul muzicii. De ce gen va fi fost, nu am putut afla ceva precis, dar știm că între 1824 și 1826 Dinicu stătuse cîtăva vreme la Viena, și știm că acest oraș era acel al muzicii cu toate că în „Însemnările“ sale acest boier, dornic de cultură pentru țara sa, nu amintește nimic de această artă majoră. Stingerea din viață pe neașteptate la 5 octombrie 1830 a acestui stîlp al culturii poporului ce a fost Dinicu Golescu a pus în adormire și cultivarea muzicii. Societatea literară zisă „Filarmonica“³, înființată la 1833, nu a prea adîncit cultivarea acestor arte.

În al treilea deceniu al veacului trecut aflăm de înființarea unei clase publice de muzică vocală și instrumentală în care se primeau elevi gratuit. Conducerea acelei clase a fost dată muzicantului Iohann Andreas Wachmann care lucra la opera germană din București încă din 1830, iar abia pe la 1835 acesta, împreună cu Louis Duport, profesor

¹ Pe locul unde azi se află aripa stîngă a Palatului Republicii.

² Informație împărtășită nouă de profesorul George Fotino.

³ v. I. Xenofon, *Filarmonica de la 1833 (Centenarul primei reprezentării de teatru național în București)*, București, „Munca Literară“, 1934, 64 pagini.

de coregrafie¹, ajutat și de un oarecare Conti, vor crea o școală de teatru pe socoteala lor.

Marele merit totuși al „Filarmonicii“ a fost cumpărarea terenului din susul fostelor stăpîniri ale Brezoienilor veacului al XVIII-lea ce se întindeau pînă în fostul Pod al Mogoșoaiei spre hanul lui Filaret mitropolitul. Pe acest teren s-a ridicat la 1852 teatrul zis : „cel Mare“, care a luat ulterior numele de : „Teatrul Național“.

Licăriri cu privire la învățămîntul muzical mai aflăm la 1849. Neuitatul muzicolog român George Breazu ne amintește în lucrările sale de un italian : Luigi Giuglelmi, profesor de canto, fost elev al Colegiului regal din Neapole, care propune înființarea în București a unei școli naționale filarmonice pentru învățătura de cîntări muzicale, dar de înființarea ei și de ființa ei nu avem nici o știre.

Încă din timpul domniei lui Alexandru Dimitrie Ghika venise în țara noastră — tînăr la acea vreme — un vienez de origine, viorist încercat, adus de Josef Gebauer. Era Ludwig Wiest². Acesta a concertat și dăscălit în arta muzicală mult tineret bucureștean și a strîns o prietenie trainică cu un tînăr talent : Dimitrie G. Florescu, de care este legată ființa viitorului Conservator de muzică și declamațiune, înființat oficial la 5 octombrie 1864.

În publicația oficială a Academiei Republicii Socialiste România³ se stabilește cu privire la : „Muzica în Țara Românească“, următoarele :

¹ Louis Duport este cunoscut ca un mare maestru de dans și celebru coreograf. Era născut la 1781 și a fost rivalul altei celebrități pariziene : Vestris, pe care părăsindu-l în capitala Franței, emigră în 1808 în Rusia, stabilindu-se la Sf. Petersburg unde reputată succese și mai strălucite. După opt ani părăsește capitala imperiului țarist, stabilindu-se la Viena, unde îl așteptau cele mai frumoase triumfuri. La 1830 îl aflăm în București, căci Costache Faca în piesa sa : „Comedia vremii“ (greșit intitulată : „Franțuzitele“) este amintit numele lui. (v. Costache Faca, „Comodia Vremii (Franțuzitele)“, 3 acte cu o introducere de Vasile Vircol, București, Socec, 1906, 63 pagini). Louis Duport moare în decembrie 1853, lăsînd două fiice care erau stabilite la Brașov unde trăiau din ce ciștiga cu lecții de pian și dir. concerte, Maria, fiica cea mai mică, ce-și făcuse cultura pianistică la Viena. La unul din aceste concerte aflîndu-se și Dimitrie Gr. Ghika — faimosul „Beizadea Mitică“ — acesta se îndrăgost de Charlotte L. Duport, sora mai mare a Mariei și îi ceru mina. Căsătoria acestora s-a făcut la 8 iulie 1862. Cu ocazia venirii în București Charlotte Ghika a adus și pe soră-sa, care era și compozitoare de talent căci de la ea ne-au rămas multe compoziții de pian pe arii românești printre care și o transcripție foarte reușită a Steluței lui Dimitrie G. Florescu.

² Era de origine austriacă. Născut la Viena la 25 noiembrie 1819, la încheierea studiilor muzicale cu specialitatea viorii a fost adus de Iosef Gebauer în București, unde a luat parte la toate manifestațiile muzicale ale înaltei societăți. A fost conducător al orchestrelor Teatrului Național și al Operei Italiene. Reputat dascăl de vioră, a fost copilul răsfațat al domnitorilor Alexandru D. Ghika, Gheorghe D. Bibescu, Barbu D. Știrbei și Alexandru Ioan Cuza, fiind declarat cetățean român. A compus o sumedenie de lucrări muzicale pe teme românești. S-a stins din viață în București la 19 ianuarie 1889, lăsînd doi fii, care și ei au ilustrat arta muzicii : Ernest, care a murit tînăr la vîrsta de 24 ani la Sulina, și Iulius, pianist de valoare și profesor de pian la Conservatorul de muzică bucureștean.

³ v. *Istoria României*, vol. IV, (1848—1878), ed. Acad. 1964.

„Merită să fie menționat și D. G. Florescu, participant la revoluția din 1848, primul compozitor de române, membru fondator al Conservatorului din București“, iar în volumul recent apărut : „100 ani — 1864—1964 — Conservatorul „Ciprian Porumbescu“¹, se amintește pe scurt că este cunoscut și proiectul compozitorului Dumitru G. Florescu² și a violonistului Ludovic Wiest (iunie 1851) pentru întemeierea unui Conservator de muzică, „proiect primit cu interes și aprobat de către domnitorul Știrbei vodă, dar abandonat din lipsă de mijloace financiare“.

Amintim că în secția manuscriselor bibliotecii Academiei se află un dosar sub titlul : „Conservatorul de muzică din București, 1859“ achiziționat de această instituție de cultură încă din 1951. Accentuăm asupra unui fapt interesant că foile scrise cu un proiect de statut al celui Conservator de muzică sînt chiar ale acestui Dimitrie G. Florescu, de care — încă cu șapte ani înainte — melodia rămasă nemuritoare a „Steluței“ pe versurile lui Vasile Alecsandri : „Dedicație lui E. N.“, a fost compusă pe malurile Senei încă din 1852, pe timpul surghiunului autorului ei.

Ceea ce însă este de un interes capital pentru titlul pe care îl poartă prezentarea noastră este că la dosarul de la Academie, amintit mai sus, se află o anexă scrisă de mîna lui D. G. Florescu, purtînd următorul titlu :

„Metoda elementară de Muzică trasa și combinată din Metoda maestrului B. Asoli,³ Directorulu Conservatoriului din Milano — Metoda priimită de Conservatoriulu din Paris și adaptată de scóelele din Romania de D-nu Franchetti,⁴ professoru de Musica la gimnasiulu din București, de Demetrie G. Florescu, 1859“.

Manuscrisul acesta are 35 de pagini format ministerial, foarte frumos scris de autorul lui.

¹ Lucrare apărută în editura muzicală a Uniunii Compozitorilor în 1965. În lucrarea amintită la nota precedentă s-a strecurat o greșeală de tipar : în loc de Dimitrie G. Florescu s-a trecut : Dimitrie A. Florescu. Facem corectarea cuvenită.

² S-a născut la 15 octombrie 1828 și s-a stins din viață la 8 septembrie 1875 (v. pentru biografia lui articolul nostru din revista „Ilustrația“ pe anul 1927).

³ Bonifacio Asoli, muzicant și compozitor italian. Era născut la Corregio în 1769. A început a compune încă fiind copil mic de opt ani. Opera sa se rezumă la cantate. A scris și două lucrări didactice : „Principii elementari di musica, și Trattato di armonia e di accompagnamento, pe lîngă altele mai puțin însemnate.

D. G. Florescu le cunoștea de pe vremea șederii sale în surghiun la Paris, între anii 1850—1857. B. Asoli s-a stins din viață în 1841.

⁴ Benedetti Franchetti compozitor italian. A luat parte ca voluntar în legiunea lui Garibaldi, dar în urma unei răni a trebuit să o părăsească și fiind dotat cu un simț muzical foarte adînc s-a îndeletnicit cu impresariatul de trupe de opere scenice, mai ales italiene, fiind și profesor de canto. Venise în București în 1852 în domnia lui Știrbei, care apelase la serviciile sale și îl însărcină cu alcătuirea corurilor a căror șef a fost. Cu toate că era profesor la diferite școli din București, a continuat cu impresariatul, fiind chiar destul de înaintat în vîrstă și suferind de rana din tinerețe. Lui Franchetti i se datoresc reprezentări de opere scenice în București care nu se mai auzeau pe scenele străine, ca spre pildă frumoasa operă a lui Gioacchino Rossini : „Moise“, reprezentată în capitala noastră cu o trupă italiană cu elemente destul de bune, în iernile anilor 1876—1879. B. Franchetti s-a stins din viață în București la 1895.

Această metodă elementară de muzică este prima lucrare de învățămînt muzical superior la noi și totodată singura cunoscută nouă pe acele vremi.

Ea împarte și explică elementele muzicii în 14 secțiuni orînduite din întrebări și răspunsuri, și anume : „Originile și progresul muzicii“ căroră le urmează : „Principiuri elementare“ de muzică : „Despre sunet și caracterul muzical, figuri și pauzele lor, punctul care prelungește notele, legătura lor, chei, timpi, cu și fără soți, sincopă, punctul d'org, sixte, septime și octave“.

* * *

În cele ce am înșirat, frunzărind cartea de istorie a muzicii culte de pe meleagurile noastre, ne-am străduit a înfățișa cîteva aspecte asupra începuturilor învățămîntului muzical superior la noi.

Acest învățămînt a dat însă omenirii genii a căror faimă a depășit de mult granițele patriei noastre.

Pe aripile acestei arte ne-a dat un George Enescu, care dincolo de ocean a fost socotit ca unul din cei patru descoperitori de sonanțe în muzica simfonică mondială, alături de : Bach, Gluck și Wagner, ceea ce învederează calitățile minunatului nostru popor.

